

Anonymiseret version

Oversættelse

C-35/22 – 1

Sag C-35/22

Anmodning om præjudiciel afgørelse

Indgivet den:

17. januar 2022

Forelæggende ret:

Audiencia Provincial de Málaga (Spanien)

Afgørelse af:

14. december 2021

Appellant:

Cajasur Banco, S. A.

Indstævnte:

JO

IM

**SECCION N.º 6 DE LA AUDIENCIA PROVINCIAL DE
MÁLAGA (AFDELING NR. 6 I DEN REGIONALE DOMSTOL
I MALAGA)**

[Udelades]

[Udelades] [identificering af den forelæggende ret og af parterne og deres repræsentanter]

I. FAKTISKE OMSTÆNDIGHEDER

FOR DET FØRSTE: Ved dom af 2. marts 2020 afsagt af Juzgado de Primera Instancia 18 bis de Málaga (retten i første instans nr. 18a i Malaga) blev der truffet følgende afgørelse:

»På baggrund af ovenstående TAGES fru IM OG hr. JO's [udelades] påstand i en SAG OM UGYLDIGHED AF GENERELLE FORRETNINGSBETINGELSER og BETALINGSKRAV mod CAJASUR BANCO, S. A., SOCIEDAD UNIPERSONAL, [udelades] TIL FØLGE, og følgelig:

– ERKLÆRES den »omkostningsklausul«, der er indeholdt i aftalen om LÅN MOD PANT I FAST EJENDOM mellem parterne – nærmere bestemt den femte klausul angående de omkostninger, der vedrører pantebrevsgarantien – for UGYLDIG,

– TILPLIGTES sagsøgte at BETALE sagsøgeren et BELØB på 488,69 EUR i notargebyrer (50% af det oprindelige krav), formidlingsgebyrer (50% af det oprindelige krav), 100% af ejendomsgebyrerne, men ikke stempelafgift, alt sammen på de ovenfor anførte betingelser, med tillæg af lovbestemte renter i henhold til artikel 1 896 i Código Civil (civillovbogen), dvs. fra betalingsdatoen, og uden at dette berører det foreskrevne i artikel 576 i Ley de Enjuiciamiento Civil (civilprocesloven).

– PÅLÆGGES sagsøgte at OPHÆVE den nævnte bestemmelse i kontrakten på de anførte betingelser.

– ERKLÆRES, at den nævnte kontrakt forbliver bindende på i øvrigt samme vilkår.

– TILPLIGTES sagsøgte at betale sagens **OMKOSTNINGER.**«

FOR DET ANDET: Der blev indgivet appel af denne dom, og forhandlingen, voteringen og domsafsigelsen blev fastsat til den 8. februar 2022.

FOR DET TREDJE: Den nævnte appel vedrører udelukkende afgørelsen i dommen om, at sagsøgte tilpligtes at betale sagens omkostninger i henhold til artikel 395 i Ley 1/2000, de 7 enero, de Enjuiciamiento Civil (lov nr. 1/2000 af 7.1.2000 om den civile retspleje (civilprocesloven)).

FOR DET FJERDE: Forinden fik parterne lejlighed til at udtale sig om muligheden for at forelægge præjudicielle spørgsmål for Den Europæiske Unions Domstol i lyset af den nylige retspraksis fra Tribunal Supremo (øverste domstol), der blandt andet er kommet til udtryk i dom fra Tribunal Supremo (øverste domstol), afdelingen for civile sager, første afdeling, af 8. juni 2021 (ROJ: STS

2295/2021), af 22. september 2021 – ROJ:STS 3421/2021 og af 22. september 2021 – ROJ:STS 3413/2021.

FOR DET FREMTE: [Udelades] [den forelæggende ret beslutter at forelægge den foreliggende anmodning om præjudiciel afgørelse]

II. RETLIGE BEMÆRKNINGER

For det første: Afgrænsning af sagens genstand

- 1 Grundlaget for den foreliggende sag er, at et vilkår (omkostningsklausul), der er indeholdt i et lånedokument med en sikkerhedsstillelse i form af pant i fast ejendom, som er bindende for parterne, er erklæret ugyldigt i henhold til direktiv 93/13 og de spanske bestemmelser om forbrugerbeskyttelse i Real Decreto Legislativo 1/2007, de 16 de noviembre, por el que se aprueba el texto refundido de la Ley General para la Defensa de los Consumidores y Usuarios y otras leyes complementarias (kongeligt lovdekret nr. 1/2007 af 16. november 2007 om omarbejdning af den generelle lov om beskyttelse af forbrugere og brugere og anden tilknyttet lovgivning) og Ley 7/1998, de 13 de abril, sobre condiciones generales de la contratación (lov nr. 7/1998 af 13. april 1998 om generelle forretningsbetingelser), idet den ene part (låntager) er forbruger.
- 2 Da forbrugeren havde fremsat sit krav, tog sagsøgte bekræftende til genmæle, bortset fra for så vidt angår et specifikt beløb, som først senere blev accepteret. Det vil sige, at udgangspunktet var et bekræftende genmæle vedrørende misbruget, men ikke helt og holdent vedrørende de afledte beløb som følge af denne ugyldighed. Dommen angiver dette bekræftende genmæle og det beløb, som sagsøgte havde taget bekræftende til genmæle over for.
- 3 Ved den appellerede dom blev sagsøgte imidlertid pålagt at betale sagens omkostninger, selv om denne havde taget bekræftende til genmæle, idet retten fandt, at der var tale om et væsentligt beløb.
- 4 Artikel 395 i civilprocesloven nr. 1/2000, som regulerer den civile retsprocedure i Spanien, bestemmer:

Artikel 395. Betaling af sagsomkostninger ved bekræftende genmæle.

1. Hvis sagsøgte tager bekræftende til genmæle inden indgivelse af svarskrift, pålægges der ikke omkostninger, medmindre retten med en behørig begrundelse finder, at sagsøgte er i ond tro.

Det er underforstået, at der under alle omstændigheder tale om ond tro, hvis der inden kravet er tilsendt sagsøgte en troværdig og berettiget anmodning om betaling, eller hvis der er indledt en mæglingsprocedure eller rettet en anmodning om forlig til sagsøgte.

2. Såfremt der først tages bekræftende til genmæle efter indgivelsen af svarskriftet, finder stk. 1 i den foregående artikel anvendelse.

For det andet: Nyere praksis fra Tribunal Supremo (øverste domstol) i Spanien

- 5 Tribunal Supremo (øverste domstol) har for nylig afgjort følgende sager om bekræftende genmæle vedrørende specifikke spørgsmål om generelle betingelser for forbrugeraftaler: Tribunal Supremo (øverste domstol), afdelingen for civile sager, første afdeling, dom af 8. juni 2021 (ROJ: STS 2295/2021), af 22. september 2021 – ROJ:STS 3421/2021 og af 22. september 2021 – ROJ: STS 3413/2021.
- 6 I den første af disse, dateret den 8. juni 2021, henvises til et tilfælde, hvor der blev pålagt omkostninger ved bekræftende genmæle, hvor der forud herfor var tilsendt sagsøgte en anmodning (artikel 395.1 i Código Civil (civillovbogen)), og der henvises til Tribunal Supremos (øverste domstols) egen dom nr. 131/2021 af 9. marts 2021. Ved vurderingen af, om der skal pålægges omkostninger på grundlag af en forudgående tilsendelse af en anmodning til finansieringsinstituttet, hvor sagen herefter er blevet anlagt inden udløbet af fristen for besvarelsen af anmodningen, og hvor finansieringsinstituttet efterfølgende har taget bekræftende til genmæle, finder den forelæggende ret, at artikel 395 i lov om den civile retspleje skal fortolkes således, at der ikke foreligger ond tro fra sagsøgtens side, og at der derfor ikke skal pålægges sagsøgte sagsomkostninger.
- 7 I den anden dom af 22. september 2021 kommer den praksis, der vedrører anmodninger på grundlag af artikel 395, til udtryk på samme måde som i de andre domme, der undersøges her:

»Som anført i dommen i sag nr. 131/2021 af 9. marts 2021 er ét af formålene med den gængsne bestemmelse at begunstige udenretslig bilæggelse af tvister. Den potentielle sagsøger tilskyndes til at søge en løsning på tvisten uden at gå i retten, således at når sagsøger har forsøgt at løse tvisten uden om retten, inden der anlægges sag, og sagsøger ikke har fundet en tilfredsstillende løsning vedrørende sit krav, vil den part, som sagsøger har tvisten med, blive anset for at have handlet i ond tro og blive pålagt sagsomkostningerne, hvis denne part tager bekræftende til genmæle. Modsætningsvis, hvis sagsøger anlægger sag uden først at have forsøgt en udenretslig bilæggelse af tvisten ved at afgive en »troværdig og berettiget anmodning om betaling«, indledning af mægling eller indgivelse af en anmodning om forlig, er der en risiko for, at sagsøger skal bære sagsøgtens omkostninger, hvis sagsøgte tager bekræftende til genmæle før indgivelse af svarskrift, da loven for at tilskynde til bekræftende genmæle (hvilket fremskynder løsningen af konflikter og frigør retsplejen fra at afsætte ressourcer til unødige retssager) fritager sagsøgte fra at betale sagsomkostninger, hvis denne tager bekræftende til genmæle uden at være i ond tro. På denne måde tilskyndes den potentielle sagsøgte også til at bilægge tvisten udenretsligt, for hvis sagsøgte ikke reagerer på den udenretslige anmodning fra den fremtidige sagsøger, og sagsøger

dermed er tvunget til at indgive en sag ved domstolene, vil omkostningerne blive pålagt sagsøgte, når denne tager bekræftende til genmæle, fordi sagsøgte vil blive anset for at have handlet i ond tro. 4.– Artikel 395.1 i civilprocesloven, der finder anvendelse af tidsmæssige årsager, er ikke i strid med EU-retten, heller ikke ved anvendelse i tvister om urimelige vilkår. Princippet om forbrugerbeskyttelse, der som et af sine aspekter har effektiviteten af beskyttelsen mod urimelige vilkår som følge af direktiv 93/13/EØF, skal være i overensstemmelse med andre EU-retlige principper, såsom at sikre en god retspleje, der er uundværlig for effektiviteten af retsstatsprincippet, og som udgør en af grundpillerne i EU's retsorden. 5.– Et af aspekterne i dette princip om god retspleje er at sikre, at domstolenes ressourcer, som altid er begrænsede, bruges til at løse de spørgsmål, der uundgåeligt kræver en retslig løsning, fordi det ikke er muligt at finde en udenretslig løsning. Således vil sager, der kan afgøres uden for domstolene, ikke forbruge den tid og ressourcer, der skal afsættes til dem, hvor retsvæsenets indgriben er uundværlig. 6.– Dette er på den anden side også til gavn for forbrugeren, fordi retssager er langsomme, dyre og ikke uden risici (forældelse, res judicata osv.) med hensyn til løsning af de tvister, forbrugeren bliver involveret i. 7.– Disse grunde forklarer EU's stærke engagement i at fremme en udenretslig bilæggelse af sager, også ved forbrugersager, hvilket afspejles i standarder som Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 524/2013 af 21. maj 2013 om onlinetvistbilæggelse i forbindelse med tvister på forbrugerområdet eller Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2013/11/EU af 21. maj 2013 om alternativ tvistbilæggelse i forbindelse med tvister på forbrugerområdet.«

- 8 Det fremgår klart af denne dom, at hvis kravet indgives, uden at der forinden er forsøgt en udenretslig løsning ved hjælp af en » troværdig og begrundet anmodning om betaling«, indledning af en mæglingsprocedure eller indgivelse af en anmodning om forlig, er der risiko for, at sagsøger skal bære sine egne omkostninger, hvis sagsøgte tager bekræftende til genmæle før kravet anfægtes. Det vil sige, at pålæggelsen af omkostningerne i en sag i tilfælde af bekræftende genmæle vil blive afgjort som følger: 1. Hvis banken modtog en anmodning, og banken ikke svarede, kunne omkostningerne ved klageproceduren pålægges banken i tilfælde af et sagsanlæg. 2. Hvis banken modtog en anmodning, men ikke fik tilstrækkelig tid til at svare, ville omkostningerne ved den efterfølgende klageprocedure ikke blive pålagt banken. 3. Hvis banken ikke modtog en anmodning, og en retssag blev anlagt direkte, ville omkostningerne ved denne klageprocedure ikke blive pålagt banken, hvis banken tog bekræftende til genmæle.
- 9 Den tredje af de nævnte domme konsoliderer det ovennævnte system.

For det tredje: Appelfdelingens vurdering og de spørgsmål, der skal forelægges.

- 10 Det følger af ovenstående, at den spanske Tribunal Supremos (øverste domstols) faste praksis har bestået i at pålægge sagsøgte (finansieringsinstituttet) at betale omkostningerne i sager om generelle forretningsbetingelser baseret på, om der

forud for sagsanlægget forelå et forsøg på en udenretslig løsning eller ej. Hvis der således tidligere har været fremført et krav, og finansieringsinstituttet ikke er fremkommet med nogen løsning, og der efterfølgende anlægges en retssag, vil der blive pålagt finansieringsinstituttet omkostninger, selv om dette tager bekræftende til genmæle. Hvis der imidlertid ikke tidligere har været fremsat noget krav, og finansieringsinstituttet efter indledningen af retssagen tager bekræftende til genmæle, vil finansieringsinstituttet ikke blive pålagt at bære omkostningerne, fordi det ikke har været i ond tro.

- 11 Ovenstående kunne i første omgang påvirke retten til adgang til effektive retsmidler (artikel 47 i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder 2000/C-364/01) ved at betinge retten til at gøre krav gældende og kræve fuld kompensation af en forudgående obligatorisk udenretslig handling. For at forbrugeren kan få fuld kompensation, må forbrugeren således nødvendigvis iværksætte en forudgående udenretslig foranstaltning uden at kunne gå direkte til domstolene, da sagsøger i tilfælde af sagsøgtes bekræftende genmæle ikke vil blive kompenseret for omkostningerne ved en sådan procedure, selv om der er tale om urimelige vilkår, der ikke er bindende. Som Domstolen har anført (sag C-243/08, Pannon GSM, præmis 28), kan den ikke-bindende karakter ikke afhænge af spørgsmålet om, hvorvidt eller hvornår en forbruger har gjort gældende, at et givent kontraktvilkår er urimeligt, eller om forbrugeren har anfægtet dets gyldighed, således som Domstolen har bekræftet ved at fastslå, at »[...] direktivets artikel 6, stk. 1, skal fortolkes således, at et urimeligt kontraktvilkår ikke binder forbrugeren, og at det i denne henseende ikke er nødvendigt, at forbrugeren forudgående har anfægtet vilkåret og fået medhold«.
- 12 På samme måde kan ovenstående fortolkning påvirke forbrugers ret til fuld kompensation, da den nødvendigvis tvinger forbrugeren til at fremsætte et forudgående udenretsligt krav for at sikre, at dette er tilfældet (artikel 6, stk. 1, i EØF-direktiv 93/13). I Tribunal Supremos (øverste domstols) ovennævnte dom af 8. juni 2021 er anført følgende: »Kravet om, at forbrugeren forinden har fremsat et udenretsligt krav på sådanne vilkår og inden for sådanne frister, at den anmodede part kan give et tilfredsstillende svar, således at forbrugeren, såfremt sagsøgte tager bekræftende til genmæle, ikke skal bære sine egne sagsomkostninger, udgør ikke en uforholdsmæssig stor hindring for effektiviteten af direktiv 93/13/EØF og navnlig for forbrugers mulighed for at udøve sine rettigheder i henhold til direktivet, navnlig at forbrugeren kan tage afstand fra det urimelige kontraktvilkår uden at skulle afholde udgifter til sin advokat, da det ikke i praksis gør det umuligt eller uforholdsmæssigt vanskeligt for forbrugeren at udøve de rettigheder, som denne har i henhold til direktivet, og da det er et krav, der er let at overholde«.
- 13 Det har indvirkning på det forudgående, at det undersøgte vilkår allerede blev erklæret ugyldigt ved Tribunal Supremos (øverste domstols) dom af 23. december 2015, og selv om konsekvenserne af en sådan ugyldighed løbende er blevet fastlagt i Tribunal Supremos (øverste domstols) retspraksis, har praksis vedrørende konsekvenserne af en sådan ugyldighed i det mindste været delvist konsekvent i flere år (f.eks. at banken skal påtage sig alle omkostninger til

ejendomsregistrering og halvdelen af notarens honorarer). I lyset heraf er finansieringsinstitutternes adfærd ikke rettet mod at yde forbrugeren kompensation for et vilkår, som man ved er ugyldigt, men mod at vente på, at forbrugeren indgiver kravet (med deraf følgende betaling af advokatsalærer) for derpå at tage bekræftende til genmæle med den konsekvens, at de ikke skal betale sagens omkostninger i mangel af en forudgående udenretslig anmodning. Det ville således endnu en gang være i strid med princippet om fuld erstatning, som det fremgår af Domstolens dom af 21. december 2016: »Det følger af ovenstående redegørelse, at artikel 6, stk. 1, i direktiv 93/13 skal fortolkes således, at et kontraktvilkår, der er erklæret urimeligt, i princippet skal anses for aldrig at have eksisteret, hvorfor det ikke kan have nogen virkning over for forbrugeren. En retslig konstatering af, at et sådant vilkår er urimeligt, skal følgelig principielt have den virkning, at den retlige situation og de faktiske forhold, som forbrugeren ville have befundet sig i uden det nævnte vilkår, genoprettes.«

- 14 Det skal præciseres, at der i overensstemmelse med den nationale retsregel, artikel 395 i ovennævnte civilproceslov, anses at foreligge ond tro, hvis sagsøgte, inden sagen anlægges, har fået tilsendt en troværdig og begrundet betalingsanmodning, men dette indebærer imidlertid ikke, at der kan foreligge ond tro på grund af andre forhold hos sagsøgte, f.eks. at denne var klar over, at et vilkår var urimeligt, og at sagsøgte ikke herefter udviste en proaktiv adfærd for at fjerne dens konsekvenser og kompensere forbrugeren, idet sagsøgte i stedet ventede på at blive sagsøgt af forbrugeren i bevidsthed om, at sagsøgte i mangel af en udenretslig anmodning ikke ville skulle betale sagsomkostningerne. Eller at afvente en udenretslig anmodning for at genoprette misbrugssituationen som følge af et vilkår, som man vidste var ugyldigt.

- 15 [Udelades]

[Udelades] [ordret gengivelse af de nedenstående præjudicielle spørgsmål]

DET BESLUTTES AT FORELÆGGE DEN EUROPÆISKE UNIONS DOMSTOL følgende præjudicielle spørgsmål:

1. Er det i strid med retten til adgang til effektive retsmidler og artikel 47 i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder at kræve, at forbrugerne forud for anlæggelsen af en retssag skal fremføre et forudgående udenretsligt krav, for at ugyldigheden af et bestemt generelt kontraktvilkår på grund af urimelighed i henhold til artikel 6, stk. 1, i Rådets direktiv 93/13/EØF af 5. april 1993 om urimelige kontraktvilkår i forbrugeraftaler kan medføre alle de kompensationsvirkninger (herunder vedrørende sagsomkostningerne), der er forbundet med ugyldigheden?

2. Er det i overensstemmelse med retten til fuld kompensation, EU-rettens effektivitet og med artikel 6, stk. 1, i ovennævnte direktiv at fastsætte et kriterium for pålæggelse af omkostninger (herunder sagsomkostninger), der

afhænger af, om forbrugeren forudgående har fremsat et udenretsligt krav over for finansieringsinstituttet om ophævelse af det pågældende vilkår?

[Udelades]

[Udelades] [udsættelse af den nationale procedure og endelige procedureregler].

ARBEJDSDOKUMENT